דרך המלך — צו (שבת הגדול)

פרשת צו (שבת הגדול)

העולה מכפרת על הרהור הלב והיא מקדשת את המחשבה במחשבות טובות. א"כ העליה הפשוטה לפי מצבנו שגם האיש צריך לעלות, במחשבה מתחלת. מהבעש"ט זצ"ל איתא שבמקום שמחשבתו של האיש נמצאת שם כל האיש נמצא, וגם בחוש רואים שכאשר האיש מתעמק באיזו מחשבה אז אינו רואה איש אחר העובר לפניו ולא שומע את הקורא אותו, וכולו לא נמצא כאן במקום גופו רק במקום מחשבתו. לכן ראשית העליה היא התעמקות המחשבה בתורה, לא לחשוב כלאחר יד בלבד רק להתעמק בה. וההתעמקות עד שכל מחשבתו תהיה תפוסה ומסוגרת בה היא ההתפעלות מתורה ומטעמיה.

ולא בתורה לבד, רק גם בתפלה יעשה לו זמנים שיחשוב ויתעמק ביראה ואהבת ד' ויתחיל לחשוב גדלות ד' לפום מוחין דיליה, אף העולם הזה כמה חכמה ויכולת בו והוא ית' בדבורו בראו, וכמה עולמות עליונים ברא וכמה מלאכים שרפים אורות ונשמות ברא הוא ית' בהם וכולם תשוקתם להתקרב אליו ית', אבל קדוש ונבדל מהם הוא ית' ורחוק מהם בתכלית הריחוק, ואני עומד עתה לפניו ית' לומד את תורתו ומתפלל לפניו ומתדבק בקדושתו ע"י התפלה. כמה יתפעל באהבה ויראה אליו ית וככל שיוסיף לחשוב בזה יותר יתפעל ויותר יתעלו כוחותיו מחשבתו ורצונו ויתדבק בקדושת ד' למעלה מגופו ולמעלה מכל העולם הזה. לא באופן הזה דוקא שאמרנו לבד, רק כל אחד לפי ערכו יכול להעלות עצמו ע"י המחשבה.

ורואים שגם קדושי עליון מורים לנו דרך הקודש איך להשתמש במחשבה פשוטה כדי להתקדש ולהתעלות ע"י, כמו שרואים בספ"ק. וגם בספר הקדוש נועם אלימלך פ' לך איתא וז"ל. וביותר יכול האדם לראות רוממות א' בהביטו השמימה ורואה הכוכבים במסילותם על משמרותם מזהירים בזוהר אורם, ומזה יבא לאדם יראה להבין רוממותו ית', ועוד איתא שם. הרוצה שתהא תפלתו נשמעת צריך לכוון כאילו הוא מתפלל בא"י ובית המקדש בנוי ומזבח על מכונו והיכלו והרי הוא כאילו דר עתה בא"י, ועי"ז הוא בא לבהירות ודביקות גמור להתפלל בכוונה שלמה ביראה ובאהבה כאילו עומד בבית קה"ק וכו' וכאילו רואה הכל בחוש הראות. כך צריך לצייר במחשבתו בעת תפילתו כאילו הוא ממש בא"י ובבהמ"ק ע"ש.

וככל שמתעמק יותר במחשבתו מתפעל ומתדבק ועולה למעלה. ולא התפעלות של הרגשתו לבד הוא מתפעל שיכול להיות דמיון בלא פעולה. רק מחשבתו זו פועלת להעלות באמת את נשמתו והיא בחי' עליית נשמה לו. נפשו עולה למרום ורואה מה שהיא רואה. ואף שהוא לא ידע מה ראתה נפשו אף לא ידע אם בכלל ראתה. זהו מפני שהידיעה שהאיש רוצה לדעת בה היא ידיעה גופנית בשכל הגופני שלא ידע בו בכלל אם יש לו נשמה והיא רואה ואינה נראית. אבל יראה ואהבה נתוספות לאיש אחרי עליות נשמה כאלו. שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ד'. פני דייקא בחי' ולמען תהיה יראתו על פניכם, וכמו שאיתא בספ"ק שהיראה והאהבה מתעוררת באיש לפי ערך התקרבות נפשו לד'

נחזור להנ"ל. האיש הישראלי יכול להעלות בהמה לעולה. מפני שגם את עצמו יכול הוא להעלות והוא יכול להאיר מחוץ לעצמו לזולתו מפני שהוא עצם אור. וכן כל היכולת שיש לאיש ישראל לעשות מצוות עם דברים זולתו דברי העולם, כגון קלף ורצועות בהמה לעשותם קודש במצוות תפילין מפני שעושה את המצוה גם בקרבו עם עצמו. ובגמרא סוף פ"א דחגיגה איתא הן הן (היינו כל המצוות) גופי תורה. חוץ מהפשוט מרמז הנ"ל שדברי העולם שעושים בהם את המצוות רק גופי המצוות הן. ונשמות המצוות עושים אנו בקרבנו.

ולא לענין אורות וסודות עילאיים של המצוות שהם במרום כוונתנו עתה רק אל העשייה שלנו. אל גופי העשיה ונשמות העשייה של המצוות. ומה היא נשמת העשייה שעלינו לעשות אי אפשר לנו לדעת, כמו שא"א לדעת נשמתנו אשר בקרבנו אף שכ"כ גלויה היא לפנינו. יכולים וצריכים רק לדעת איך לעשות את המצוות שגם את נשמת העשייה אשר צריכים לעשות בקרבנו נעשה. ראשית הוא לעשות את גוף העשייה בפועל בדקדוק, וגם באמונה ובביטול רצון לד', כי זהו ריח ניחוח לד' שאמרתי ונעשה רצוני מה שהאיש ישראל מבטל א"ע לרצון ד' וגם רוצה ומשתוקק למלא את רצונו ית' ואז לא עם עור הבהמה והצמר לבד עושה את המצות תפילין וציצית רק גם עם עצמו. והצדיקים מרגישים חילוק הטעם בין מצוה למצוה. זהו עצמותן וחילוק המצוה שעושים עם עצמם מרגישים, כמו שרואים חילוק בין גופי המצוות שזהו תפילין וזהו ציצית וכו', וכל איש בכל המצוות מרגיש רק התבטלות ורצון באופן אחד בלא חילוק ביניהן. אבל האם גם כל איש ישראל אינו מרגיש חילוק בקרבו בין המצוות שעושה בר"ה ויוה"כ לבין המצוות שעושה בשמחת תורה, ורק החילוקים הדקים שבין המצוות שבקרבו אינו מרגיש.

ואפשר זה רמז שאלת החכם מה העדות החקים והמשפטים וכו' אתכם, שנודע הדקדוק מה בין שאלתו לשאלת הרשע שאומר מה וכו' לכם. ולהנ"ל שואל החכם בשלמא בגופי המצוות שעושים בפועל רואים שיש חילוק בין עדות חוקים ומשפטים. אבל מה העדות החוקים והמשפטים אשר צוה ד' אלקינו אתכם, אתכם דייקא במצוות שבקרבכם מה החילוק, ואף אתה אמור לו וכו' אין מפטירין וכו' ולמה כדי שישאר טעם המצה בפה, שגם טעם המצוה מצוה וזהו דבר שא"א לבאר לך. טעם מצוה יש בכל מצוה והוא לפי המצוה וכפי שעושים אותה, וטעם א"א לבאר לזולתו רק כ"א כפי שמרגיש.

והנה שבת היא קודש, כי קודש היא לכם, ויו"ט הוא מקרא קודש. שקוראים את הקודש כמו שקוראים לאחר שיבוא, כי ישראל מקדשים את הזמנים ושבת קביעא וקיימא. ומ"מ רואים שגם בישראל תלוי הדבר לקבל את השבת ולעשות הבדלה וקודם הבדלה אסור במלאכה, ולא זו אף זו דרב מצלי דשבת בע"ש ורב מצלי של מוצאי שבת בשבת (ברכות כ"ז). כלומר ביו"ט ישראל מקדשים את זולתם היינו את הזמן שייעשה קודש. ובשבת יכולים לקדש רק את עצמם בקדושת השבת לקבל עליהם השבת או לחדול בהבדלה. אבל את הזמן אין הם מקדשים. ולפי הנ"ל ע"י שבת שמקדשים א"ע יכולים לקדש את זולתם ביו"ט, לקדש את הזמן כנ"ל במדרש בקרבן. לכן השבת שקודם חג הפסח הוא שבת הגדול. בחי' ומי גוי גדול שאז ישראל הנקרא גדול מתקדש. וכל שבת [שלפני חג] הוא בחי' גדול. רק כיון שפסח הוא החג הראשון של יצ"מ לכן שבת שקודם לו יותר נקרא הגדול.

זאת תורת העולה וכו' ואש המזבח תוקד בו. בו באיש. ואז יוכל להקריב גם קרבן עולה.

צו תרח"ץ

נשלח ע"י כ"ק אדמו"ר הי"ד זי"ע מווארשא לארץ ישראל לידי הרה"ח המופלג החסיד הד"ר ראובן גשייד ז"ל. נמסר ע"י בנו הרה"ח ר' נחמן ז"ל.

וידבר ד' וכו' והרים את הדשן וכו' וערך עליה הכהן עצים וכו' אש תמיד תוקד וכו'. כי איתא במדרש מגילת אסתר פ"א עה"פ כשבת המלך א"ר יצחק אומות העולם אין להם ישיבה וכו'. בשבת המלך אין כתיב כאן אלא כשבת ישיבה שאינה ישיבה. אבל ישיבתם של ישראל ישיבה שנאמר בשבת ישראל בחשבון ובבנותיה עכ"ל המדרש.

הענין הזה שעפ"י פשט כמעט אין לו ביאור שאוה"ע אין להם ישיבה ולישראל יש ישיבה. אפשר לומר. כי איתא בגמרא מגילה כ"א כתוב אחד אומר ואשב בהר וכתוב אחד אומר ואנכי עמדתי בהר, ומתרצים האמוראים איזה תרוצים ורב מתרץ עומד ולומד יושב ושונה. היינו כשהקב"ה למד עמו עמד וכששנה וחזר לעצמו ישב. ורבא מתרץ רכות מעומד וקשות מיושב. והנה לכאורה נראה שרב ורבא אומרים זה היפך זה כי רב אומר שכשלמד פ"א מפי הקב"ה שהוא יותר קשה מהחזרה לעצמו עמד. וכששנה לעצמו שהוא יותר קל

ישב, ורבא אמר להיפוך רכות מעומד וכו'. אבל הלא בגמרא יומא כ"ט איתא מיגמר בעתיקתא קשיא מחדתא, א"כ השונה שלמד מש"ר לעצמו היתה קשה יותר ולכן היה יושב. ורב ורבא חד אמר חדא וחא"ח ולא פליגי, הגם שרש"י פי' שם על מיגמר בעתיקתא כשהסיח דעתו שאז קשה יותר, אבל אפשר זהו לחלק בין לימוד עצמי כשלומד בחדש וישן שאז הישן קל לו יותר זולת כשהסיח דעתו. משא"כ אם בפעם הא' לומד מרב ובפעם הב' כששונה לומד לעצמו אפשר לומר שאף שזאת היא כבר לימוד הב' מ"מ קשה יותר הוא. ונראה גם פשוט האם קשה יותר לשמוע דברי תורה מזולתו או לחזור אחריה לעצמה, לשמוע יותר קל אף שהוא פעם הא'. והחזרה יותר קשה אף שהיא כבר לימוד הב'.

וחוץ מזה. הפסוק אומר ועמך כלם צדיקים נצר מטעי. האיש ישראל הוא נצר ממטעי ד'. וכמו נצר שלוקחים מאילן גדול ונוטעים אותו לא די שישאר הנצר בגודלו ובצורתו כפי שלקחוהו מן האילן, רק צריך לצמוח ולהתגדל להעשות מעצמו אילן גדול וממנו יצאו ענפים עלים ופירות. כן איש ישראל צריך להתגדל שמעצמו יעשה תורה. והשומע תורה, מרב או מספר, ראשית כל יכנסו הדברי תורה ששמע או ראה אל קרבו, אבל זה לא די לו, רק צריך להשתנות כולו, ומן מחשבותיו ורצוניו יעלו אילן של תורה. הדברי תורה ששמע הם רק כנצר הנטוע או כגרעין שנזרע, באם תחבו את הנצר והגרעין באדמה מלחה שאין בה כח הצמיחה היה נשאר כמו שהיה או גם הוא היה מתייבש, רק כיון שנתחב באדמה שיש בה כח הצמיחה שנתן בה ד' לכן היא מצמחת ומגדלת אילן חדש, כך נפש הישראלית שבו כיון שנכנסה בה תורה צריכה היא מן עצמותה לעשות ולהצמיח תורה. ובאמת מה היא כל התורה אם לא אילן קדוש עץ חיים מגן עדן שצומח על ארץ החיים שבנפש ישראל, כי התורה נתגלה גם בלא תגנוב ולא תגזול, כמחליף פרה בחמור וכו' ובאם לא היתה טבע בני האדם לגזול או לעשות חליפין וכו'. האם ח"ו חלק תורה הי' נחסר, לא, התורה ירדה לישראל, וכפי עצם ישראל גופיהן נפשותיהן ונשמותיהן היא מתגדלת צומחת ונתגלה עד שמי שמשיג גזילה מקיים מצוה בפועל, והמחליף פרה בחמור ועושה כדינו נעשה גוף המצוה. ואם היו טבעם של ישראל באופן אחר (ובאה התורה להם) אז נתגלה התורה כפי מצבם אז. אבל אנו אומרים בזה שלא די העצם של כלל ישראל מה שנעשה ממנו תורה, רק גם כל איש פרטי הדברי תורה ששומע לא דיים לו. רק צריך שמעתה מן עצמותו ונפשו יעשה תורה, נצר מטעי, והנצר צריך להתגדל ולהעשות אילן לעצמו.

ויכול האיש לנסות זאת על עצמו. לא כל הספרים פועלים על כל אחד באופן ישר, אבל כל אחד יש ספר מספה"ק שכאשר מסתכל בו זמן מרובה ובזמנים המוכשרים לו אז כשחודל מלעיין בספר מרגיש שנתפעל מזה ומחשבותיו מתפעלות ורצונו מתרגש באופן אחר. לא כשמכריח אותן לחשוב רק אדרבה מעצמן פועלות אחרת, זה שהיה יפה בעיניו מקודם נמאס לו ולהיפך. ומרגיש דחיפה שדוחפת אותו לעשות ולפעול יותר בתורה ועבודה, ולא די לו מצבו הקודם. ויש שדומה לו שנפתחו עיניו ומביט אחרת על כל העולם. ובתורה רואה את אשר לא ראה, זאת היא בחי' עצמותו שנעשה עתה תורה, וזהו גודל אחדות ישראל בתורה לא בלבד שלומד תורה ולא בלבד שמתקרב אליה רק גם מעצמותו נעשה תורה.

וזה הוא ענין שונה בינו לבין עצמו שהוא יותר קשה מהלימוד ששומע מפי רבו, כי כששומע מרבו רק תורת רבו שומע. וכששנה לעצמו צריך מעתה לעשות מעצמו תורה, לכן רב ורבא לא פליגי, רכות מעומד לכן כשלמד מפי הקב"ה עמד, וקשות מיושב לכן כששונה שצריכים לעשות מעצמו תורה ישב. וזה אומות העולם אין להם ישיבה רק לישראל יש ישיבה, היינו ישראל לא בלבד הדברי תורה ששומעים נכנס בהם רק גם מעצם עושים דברי תורה בחי' יושב ושונה לעצמו, משא"כ אוה"ע אף אם שומעים, רק מה ששומעים בחי' עומד ולומד נכנס להם ולא בחי' שונה מעצמם.

אף במי שיש לו תורה אף השגה בקבלה וחסידות יש חילוק בין אם התורה והחסידות מונחות בו כמו הספרים בארגז, לבין מי שהוא בעצמו נעשה תורה וחסידות. על ההר סיני נעשה כ"כ התגלות התורה ואלקותו ית' ומ"מ את התורה לא ההר קיבל רק איש הישראלי, מפני שבהר היתה רק התגלות המקום שעל המקום נתגלה, וההתגלות שבאיש הישראלי היא שהוא נתהפך לתורה והארת קדושת אלקים. וזה שאומרת הגמרא ד' יהיב חכמה לחכימין כי אילו נתן לטפשין היו הולכין בה לבתי טרטיאות וכו', שעפ"י פשט קשה להבין הא אם היו נותנין להם חכמה היו חכימין ויודעין להשתמש בה לטובה, ולהנ"ל יהיב חכמה לחכימי"ן שנעשים בעצמן חכימי"ן, לא שהחכמה שנכנסה בהם היא לבד נשארה, רק הם בעצם מתהפכים לחכמים, ורק הם יודעין איך להשתמש עם החכמה, כי עצמות נפשם שנעשה תורה אינו מניח אותם רק דוחה אותם לעשות מצוות, הם בעצמם נעשים תורה וחלקים מהם מתגלים ומתפעלים במצוות שעושים, מה שאין כן אותם שהתורה והחכמה רק מונחת בקרבם כהספרים בארגז. אז הם והתורה שני דברים מובדלים הם. ועצמותם שהיא בלא תורה היא היפך התורה. ועוד יכולים לשמש בה ח"ו בחי' חכמים הם להרע.

ומובנת בזה מעט הגמרא נדרים ל"א עה"פ החכמה תעוז לחכם זו תשובה ומעשים טובים מעשרה שליטים אשר היו בעיר. אלו ב' ידים ב' רגלים ב' עינים ב' אזנים וכו'. ומה שייכת זאת לחכם. ולהנ"ל החכמה תעוז לחכם, דוקא למי שחכם בעצם, יהיב חכמה לחכימין כי אם לאו אז משמש בה לרע, ורק מי שנעשה בעצם חכם אז עצמותו שנעשה תורה דוחתו לתורה ולעבודה בפועל ומשליטתו על ב' ידים וכו' על כל אבריו.

והנה מדקדקים בספה"ק על שהמקובלים הקדושים שהיו קודם האר"י הקדוש זצוק"ל כשמדברים בקדשם מספירת חסד. מכנים אותה בשם גדולה והאר"י הק' התחיל לכנותה בשם חסד. וחוץ מדברי קדשם. אפשר לומר. כי כל חסד אינו בהחלט ולעצמו רק לפי ערך מקבל החסד. למשל כשנותנים לאכול לרעב הוא חסד. משא"כ בשיתנו לאיש שהוא שבע לאכול ועוד יכריחוהו שיאכל אין זה חסד רק עוד להיפך. זאת אומרת שחסד הוא רק לפי צורך המקבל. וכשמדברים מחסד אז כבר יש במחשבתנו מקבל וצרכיותיו כמ"ש ועשה חסד עם אדוני אברהם. וכיון שעד האר"י ז"ל היו מדברים המקובלים הקדושים רק מעולם האצילות, ששם איהו וחיוהי חד בהון ששם אין שייך מקבל לעצמו שיאמר עליו חסד לפי עצמותו והצטרכיותיו, לכן אמרו בקדשם גדולה, שהוא רק מה שנעשה אצלו ית'. וכמו שאומרים בפתח אליהו חד אריך, גדולה היינו שנפתח פתח גדול כדי שאור רב ירד למטה. אבל לא צמצמו ולא התאימו לפי ערך המקבלים כי אין עתה מקבלים לעצמם. ויכול להיות אור רב כ"כ עד שלא יוכלו הם לקבל. משא"כ מן האר"י הק' ז"ל שמדברים מן כל ההשתלשלות עד למטה, וכפי שאמרנו כבר, לא שמדברים לבד מן ההשתלשלות שלמטה רק הם פעלו באמת שישתלשל גם אור הקדושה למטה, ואז כבר יש מי לערך את השפעת הנתינה לפי ערכו. שפיר שייך לומר חסד, חסד לפי המקבלים.

כי נודע מזה שמובא בספרי כ"ק אא"מ ההצוה"ק וזוקללה"ה בשם הע"ח. שבחי' אצילות היא למשל בהאיש המחשבה שלו. שאין האיש צריך לחשוב אני רוצה לחשוב רק מעצמה עולה המחשבה. אף שהמחשבה אינה עצם הנפש. מ"מ כ"כ מתאחדת בה עד שאין מרגישים פירוד בינה לבין הנפש. משא"כ שאר העולמות הם כמשל האברים באיש שאף שהם מתאחדים בו מ"מ כבר צריך לחשוב אני רוצה ללכת וחושב אם ללכת או לא. ומתיישב ללכת. לכן בהקבלה של בחי' אצילות לא שייך חסד כי הוא עצמות ואין שייך עצמות לעשות חסד להמקבל וכו' ורק בהקבלה שמן אצילות ולמטה, נמצא שככל שנתגלה האור והתורה יותר לפי צרכי ויכולת המקבל. יותר התגלות בחי' חסד הוא אצלו. לכן ישראל שכ"כ נתגלה אצלו האור עד שממנו נעשה אור וקדושה. אז בו ועל ידו עיקר התגלות החסד, והמלאכים בכל גודל התגלותם שאין לנו השגה בה מ"מ כיון שלא מן עצמותם נעשה ההתגלות כמו בישראל, ההתגלות אצלם בחי' גדולה התגלות רבה, אבל לא שיתהפך לעצמותם, ויכולה להיות התגלות גדולה מהם עד שלא ישיגוה. ואף שבשתים יכסה פניו שלא יביט בשכינה מ"מ שואלים איה מקום כבודו וכו'. וזהו שפרש"י על ויבואו שני המלאכים סדומה בערב שמלאכי רחמים היו ואמרו אילו יפעל אברהם בתפילתו. ולמה לא התפללו הם אם מלאכי רחמים היו. כנ"ל. מפני שעיקר החסד איש הישראלי יכול להמשיך. והם מעלים התפילות של איש הישראלי.

והוא גם ענין כי יד על כס י"ק שדי לעולם שישתמש בב' אותיות י"ק. שלכאורה עתה בזמן ההסתר רק בו"ק ישתמש וי"ק שהיא בחי' יותר עילאה יסתר. אבל כנ"ל גם עתה אור ד' וקדושה מתגלה. רק שהיא מתגלה בבחי' י"ק שלמעלה מאתנו, וכשיתוקן השם אז יתגלה גם בו"ק לפי בחינתנו שהיא עיקר בחי' חסד.

נחזור להנ"ל שזהו העיקר באיש הישראלי שעצמותו יתהפך לקדושה ואורה. והנה (חסר ההמשך).